

**VLADA CRNE GORE
DRŽAVNI ARHIV**

IZVJEŠTAJ O RADU
za
2019. godinu

CETINJE, februar 2020.

Državni arhiv je, organizovan kao samostalni organ državne uprave za vršenje arhivske djelatnosti na području Crne Gore, a pripada grupi *zavodi*. Zadaci Državnog arhiva proizilaze iz odredbi Zakona o arhivskoj djelatnosti, podzakonskih akata donešenih na osnovu njega, zahtjeva državnih organa i korisnika arhivske građe, sporazuma i protokola o saradnji zaključenih sa pojedinim arhivima, akata Međunarodnog arhivskog savjeta, i dr. Ti zadaci su definisani dugoročnim programskim opredjeljenjima i godišnjim programima rada.

U izvještajnom periodu, aktivnosti Državnog arhiva u cjelini i njegovih unutrašnjih organizacionih jedinica, odvijale su se uglavnom u okviru planom predviđenih, a bile su usmjerene u nekoliko osnovnih pravaca djelovanja:

- poboljšanje uslova i kvaliteta rada,
- realizacija redovnih zadataka i obaveza iz arhivske djelatnosti,
- izdavačka djelatnost,
- saradnja sa državnim organima i drugim subjektima,
- saradnja sa međunarodnim arhivskim savjetom i pojedinim državnim arhivima i druge aktivnosti

Državni arhiv vrši djelatnost na teritoriji čitave Crne Gore, te ima svoje organizacione jedinice u gotovo svim opštinama, sa površinom poslovnog prostora cca 6.052m². Od toga je 3.698m² prostor za smještaj arhivske građe, 1.415m² kancelarijski prostor, a preostalih 939m² se odnosi na konzervatorsku radionicu, čitaonice, izložbeni prostor i ostalo. U vlasništvu Arhiva tj. države je 4.140m² ili 68%. Bez obzira na iznijete podatke o kvadraturi poslovnog prostora, moramo konstatovati da veličina i kvalitet prostora koji se koristi ne zadovoljavaju potrebe. Problem je toliko složeniji i urgentniji što postoji potreba za stalnim preuzimanjem arhivske građe od niza stvaralaca koja je već prispjela i pripremljena, a za njen smještaj je preostalo još vrlo malo mogućnosti, dok u nekim odsjecima takva mogućnost i ne postoji. To je problem koji iz godine u godinu biva sve izraženiji tako da je u nekim slučajevima već dovedeno u pitanje izvršavanje osnovne djelatnosti Arhiva. U skladu sa mogućnostima a u cilju poboljšanja uslova rada, činjeni su i u ovoj godini napori.

Problem nedostatka prostora najizraženiji je na Cetinju, gdje se čuva najznačajnija arhivska građa. Trenutno prostorne mogućnosti zahtijevaju štedljivo raspolaganje arhivskim prostorom, a kao posledica toga je nemogućnost preuzimanje nove građe kojoj su dospjeli svi rokovi za preuzimanje. Ključnu ulogu u rješavanju ovog pitanja imala bi planirana dogradnja Arhiva. Usled nedostatka arhivskog prostora, 1985. godine izvršena je adaptacija zgrade Državnog arhiva. Nakon 30-tak godina pokazalo se da ni to nije dovoljno, jer obim građe za preuzimanje prevazilazi kapacitete Arhiva. Kako bi se prevazišao problem došlo se na ideju da se otkupi objekat u susjedstvu Arhiva (kuća Vukmanovića) na čijem placu bi se mogla izvršiti dogradnja Državnog arhiva. U međuvremenu je Vlada CG obezbijedila sredstva za kupovinu kuće i sada je Arhiv vlasnik kuće. Urađeno je idejno rješenje dogradnje Arhiva sa naknadnih cca 1000m² prostora. Nakon toga je urađen i glavni projekat dogradnje Arhiva. Tom dogradnjom Arhiv bi dobio 1000m² novog prostora, i cijeneći dosadašnju dinamiku prikupljanja građe od njenih stvaralaca, bio bi obezbijeđen prostor za narednih 20 godina. Postojao je problem prolaza do susjednog objekta u vlasništvu Mitropolije Crnogorsko Primorske, međutim postignut je dogovor sa Mitropolijom o koridoru između dva objekta i kroz projekat su ispoštovana prava u potpunosti. U ovom trenutku ne možemo definisati zajedničke stavove SO Cetinje i Državnog arhiva, ali s obzirom da se radi o

objektu od državnog interesa i da svi radimo na zadatku ljepšeg boljeg i prosperitetnijeg Cetinje a time i Državnog arhiva, nadamo se da ćemo zajednički naći rješenje.

Shodno inicijativi za dostavljanje predloga projekta od značaja za razvoj Prijestonice iz oblasti djelovanja Državnog arhiva CG, dostavili smo Prijestonici naš predlog za dogradnju Arhiva. Smatramo da bi trebalo uskladiti DUP i UP Staro jezgro tj. predviđena drugačija urbanistička rješenja sa rješenjima koja su svojevremeno bila dogovorena i kojim je trebalo da se omogući dogradnja predviđena idejnim i izvođačkim projektom.

Imajući u vidu da to još uvijek nije postignuto to ostaje kao problem koji treba da se rješava u narednoj godini.

Nedostatak prostora i neodgovarajući kvalitet istog izražen je i u ostalim gradovima, pa su u cilju rješavanja, ili makar ublažavanja problema, i u ovoj godini preduzete određene aktivnosti.

Zbog neadekvatnih uslova u prostorijama Arhivskog odsjeka Mojkovac (vlaga, opasnost od ponovnog prodora vode u prostoru) bili smo prinuđeni da građu iz tog odsjeka izmjestimo u Arhivski odsjek Kolašin.

U Arhivskom odsjeku Berane, zgradi koja je u vlasništvu Države Crne Gore, uslovi za rad tog odsjeka su na granici zadovoljavajućeg usled loše krovne konstrukcije koja zahtijeva kompletnu rekonstrukciju. Državni arhiv raspolaže sa nedovoljnim sredstvima na poziciji za održavanje građevinskih objekata naročito kada se ima u vidu da se ta sredstva odnose na održavanje 8 objekata u vlasništvu Države CG i 12 objekata u vlasništvu opština i centara za kulturu koji ne održavaju svoje objekte. I dalje ostaje neriješen problem proširivanja prostora za rad arhivskih odsjeka u Bijelom Polju i Plevljima pa se nadamo da ćemo u tekućoj godini uz pomoć lokalnih samouprava u tim opštinama naći adekvatno rješenje. Osim postojećeg problema u ova dva Odsjeka, neriješen je problem Pljevaljskog odsjeka koji je nastao nakon požara u RTV Pljevlja. Dana 23.XII 2019 održan je sastanak s predsjednikom opštine Pljevlja i njegovim saradnicima a povodom razmatranja mogućnosti da se Državnom arhivu CG ustupi poslovni prostor na korišćenje (bez nadoknade) koji je do nedavno, do izbijanja požara, koristila SNP Pljevlja. Ustupljeni prostor koristio bi se za proširenje odnosno za smještaj arhivske građe Arhivskog odsjeka Pljevlja.

Na sastanku su razmotrena sva pitanja u vezi rješavanja ovog problema direktor DACG je predložio da se na sjednici SO Pljevlja uvrsti u dnevni red razmatranje ovog zahtjeva DACG. S' obzirom da ustupanje sadašnjeg poslovnog prostora Arhivskog odsjeka Pljevlja tada nije administrativno uređeno, direktor DACG je predložio da se u slučaju pozitivnog rješavanja zahtjeva DACG donese jedan akt kojim će se objediniti, administrativno riješiti i sadašnji poslovni prostor i prostor koji bi se koristio za proširenje ovog Odsjeka. Od strane predsjednika opštine Pljevlja i njegovih saradnika imali smo veliko razumijevanje za rješavanje ovog problema i obezbjeđivanje uslova za arhivsku djelatnost u Pljevljima.

Zanemarujući uslove rada Državni arhiv je uspio sačuvati cjelokupnu arhivsku građu koja se nalazi u njegovom posjedu, zahvaljujući u prvom redu njegovim radnicima.

Vodeći računa o uslovima rada arhivista i prostoru za smještaj arhivske građe urađene su rekonstrukcije na nekoliko odbjekata. Izvedeni su zanatski radovi (molerskofarbarski, građevinski i izolaterski) u zgradi Državnog arhiva Cetinje kojim su poboljšani uslovi rada zaposlenih. Promijenjena su stara dotrajala drvena vrata na ulazima spratova zgrade. Rekonstruisan

je dio prostora u zgradi (ekonomat) na taj način što se od više malih prostorija napravila jedna velika koja će služiti kao depo arhivske građe. Izvršena je nabavka opreme za enterijer.

U zgradi Arhivskog odsjeka Kotor izvršena je zamjena dotrajalih škura (parcijalno) usled nedostatka finansijskih sredstava samo na starom dijelu zgrade. Finansiranje je izvršeno od namjenskih sredstava Ministarstva kulture CG i Budžetskih sredstava. Takođe su zamijenjena i ulazna vrata.

U zgradi arhivskog odsjeka Berane izvršena je zamjena ulaznih vrata i pregradnih vrata. Izvršena je zamjena elektro instalacija u depoima.

Pored navedenog i u drugim odsjecima izvršeno je otklanjanje kvarova u cilju redovnog funkcionisanja (klima uređaji, protivpožarni uređaji, oprema i sl.

Imajući u vidu zakonske obaveze po pitanju preventivne zaštite arhivske građe kao i upošljenih i korisnika koji dolaze u kontakt sa njom, u toku 2019 godine urađena je dva puta dezinfekcija, dezinskcija i deratizacija u svim prostorijama u kojima je smještena arhivska građa. Izvršena je redovna kontrola i servis protivpožarnih aparata u svim arhivskim odsjecima i javljača požara u objektu na Cetinju.

Nedostatak odgovarajućih tehničkih sredstava za zaštitu arhivske građe je problem koji nameće potrebu stalnog angažovanja na njegovom rješavanju, te su u tom pravcu preduzete aktivnosti u okviru raspoloživih mogućnosti. Izvršena je nabavka arhivskih polica za DACG Cetinje. Nabavljeno je nekoliko računara. Izvršena je nabavka određene količine kancelarijskog namještaja. Po ustaljenoj praksi i ove godine je izvršena nabavka veće količine arhivskih kutija i specijalnog japanskog papira i drugih materijala za posebne namjene za potrebe Odjeljenja za konzervaciju i restauraciju arhivske građe.

Postojanje odgovarajućeg kadrovskog potencijala je neophodan preduslov za uspješno organizovanje arhivske djelatnosti i brige o arhivskoj građi, u najširem smislu. S toga se ovom pitanju mora poklanjati značajna pažnja. Arhiv je na početku godine imao 153, što je čak 7 manje u odnosu na broj predviđen Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Arhiva. S' obzirom da Arhiv ne upošljava dovoljan broj izvršioaca za redovno obavljanje djelatnosti, u ovoj godini je, tražena saglasnost za angažovanje po ugovoru o djelu za 5 izvršilaca čime bi se nastavio projekat "Zastita arhivske gradje i poboljšanje uslova u arhivskim depoima DACG Cetinje 2019". Nije tražena popuna po sistematizaciji zbog restriktivne politike Vlade CG po pitanju zapošljavanja. Kao posledica nepopunjenosti radnih mjesta predviđenih Pravilnikom o sistematizaciji u Državnom arhivu javila se potreba za angažovanje lica po ugovoru o djelu kako bi se prevazišao problem zaostajanja u sređivanju i zaštiti arhivske građe.

U cilju sticanja novih saznanja u prevazilaženju teškoća sa kojima se današnja arhivska struka susrijeće, ispravnog postupanja sa arhivskom građom, organizuje se osposobljavanje i stručno usavršavanje za zaposlene u arhivu i kod stvaralaca.

Pomoćnici direktora iz sva tri sektora organizovali su stručne konsultacije i više sasatanaka sa službenicima arhiva, na kojima je razmatrana tekuća problematika:

- U radu na zaštiti registratorske građe kod stvaralaca/držalaca istaknuta je potreba izrade opširnijih zapisnika, pri svakoj posjeti, kako bi se omogućilo kvalitetno i uspješno praćenje opšteg stanja arhivske i registratorske građe kao i izvršenje datih naloga.
- U radu sa registraturama je neophodno obratiti pažnju na izradu Arhivskih knjiga.
- Tokom procesa sređivanja i obrade prioritet ima arhivska građa organa uprave i pravosudnih organa. Pri sređivanja fondova, kod kojih je potrebno izvršiti izlučivanje, neophodno je uraditi Liste kategorija registratorske građe po kojima bi se izvršilo ovo izlučivanje. Uz sređivanje

fondova treba paralelno uraditi popis i izdvajanje građe koja je teško oštećena i dospjela za konzervaciju.

- Kod izbora naučno obavještajnih sredstava neophodno je rukovoditi se sadržajem arhivskog gradiva u pojedinim fondovima za koji se ona izrađuju. Istaknuta je potreba provođenja tehničke zaštite fondova koji su stekli status kulturnog dobra. Preuzimanje arhivske građe je neophodno vršiti u skladu sa čl. 14. Zakona o arhivskoj djelatnosti, tj. da se vrši samo prioritarno preuzimanje arhivskog gradiva starijeg od 30 godina uz striktnu primjenu Uredbe o posebnim troškovima (Sl.list Crne Gore 06/14 od 04.02.2014.) čl.6. Istaknuta je obaveza načelnika, da redovno održavaju radne sastanke, dosljedne primjene "Internog pravila o evidenciji prisutnosti na poslu u Državnom arhivu " broj 01-344/5 od 18. 04. 2016.godine. Uredbu o ocjenjivanju rada državnih službenika i namještenika "Sl. list Crne Gore " br. 16/19 od 15.03. 2019) je neophodno sprovesti do 15. 01. 2020. godine. U protekloj 2019 godini postignuti su zadovoljavajući rezultati kako u radu spoljne službe tako i u procesu sređivanja i obrade .Poboljšani su kriterijumi prilikom preuzimanja arhivske građe, vrši se preuzimanje samo, registraturski sređene građe. Izrađuju se detaljni popisi preuzete arhivske građe i vrši se njihova precizna provjera. Proces sređivanja i obrade arhivske građe vrši se u skladu sa metodološkim uputstvom za 2019. godinu.
- Istaknuta je praksa redovne i kontinuirane saradnje i komunikacije na planu ostvarivanja plana rada i radnih zadataka između službenika Odsjeka i načelnika.
- Konstatovano je da se podjela poslova i zadataka vrši na mjesečnom, sedmičnom a kada treba i dnevnom nivou radi što veće operativnosti.
- Postoji dobra komunikacija sa pomoćnicima direktora što je sve pretpostavka za ostvarivanje planiranih poslova u okviru Odsjeka.
- Istaknuto je i da se treba pripremiti i pažljivo pratiti primjenu nove Uredbe o kancelarijskom poslovanju i pratećeg Uputstva za sprovođenje uredbe, jer donose novi način klasifikacije dokumentacije, pa se procjenjuje da će u početku primjene biti dosta problema kod stvaralaca, jer su nove klase po UDK sistemu puno drugačije od starih.
- Konstatovano je da je Plan rada za 2019.godinu realizovan u visokom procentu.
- Date su smjernice za izradu plana rada za 2020. godinu u kontekstu raspoloživih kadrovskih mogućnosti.

Obavljen je veći broj posjeta pojedinim odsjecima (*zavisno od aktuelne problematike*) i organizovani sastanci na pojedina stručna pitanja. Troje arhivista iz Državnog arhiva pohađala su prestižnu školu u Trstu u organizaciji Međunarodnog instituta za arhivske nauke Trst i Maribor a pod pokroviteljstvom Centralnoevropske inicijative (CEI). Tema rada je bila "Pitanja arhivske nauke i uticaj društvenih promjena na arhivsku teoriju i praksu".

Državni arhiv Crne Gore posjeduje 1275 arhivskih fondova što čini ukupno oko 10 500 metara dužnih arhivske građe.Struktura ove arhivske građe je slijedeća: 545 fonda ili nešto preko 4200 metara građe se odnosi na državne organe i organizacije, a 730 fondova ili oko 6000 metara građe se odnosi na lokalne organe i organizacije.Pored toga Arhiv posjeduje još i 117 ličnih ili porodičnih fondova sa oko 50 metara građe, kao i 140 zbirki sa oko 220 metara građe. U bibliotekama Državnog arhiva se nalazi preko 50.000 bibliotečkih jedinica. Za opis stvaralaca arhivske građe i arhivskih fondova, striktno se primjenjuju međunarodni standardi i norme, što je stupanjem na snagu novog Zakona o arhivskoj djelatnosti, propisano i kao zakonska obaveza.

Kroz saradnju sa drugim subjektima, prije svega arhivima, rađeno je na pribavljanju informacije o arhivskoj građi ili i same građe koja je od značaja za Crnu Goru.

Arhivska građa i literature koja se čuva u Arhivu, bila je dostupna i koristio je veliki broj stranaka. Najveći broj stranaka tražio je i koristio arhivsku građu u dokazne svrhe, radi ostvarivanja

određenih imovinskih i drugih prava, a naročito po osnovu povraćaja oduzetih imovinskih prava i obeštećenja.

U planovima i aktivnostima Državnog arhiva značajno mjesto ima objavljivanje i izlaganje arhivske građe, organizovanje prigodnih manifestacija ili učešće u onim koje iniciraju ili organizuju drugi. Jačanje kadrovske strukture omogućilo je da Arhiv brže i sigurnije obavlja zakonom predviđene obaveze, te da posveti veću pažnju izdavačkoj djelatnosti. U tom pogledu bilo je od izuzetnog značaja izdavanje edicija:

1. Srđan Pejović – Monografija Državnog arhiva Crne Gore (65 godina rada)

2. Arhivski zapisi 2018 knjiga I i II

Radovi na ovim projektima, prema mišljenjima kritike, svrstali su Državni arhiv među značajne kulturne i naučne institucije Crne Gore.

Organizovano je više promocija ranijih izdanja na Cetinju u Podgorici i u Nikšiću .

Arhiv je sa svojim izdanjima učestvovao na sajmu knjiga u Podgorici a posredstvom upravo toga sajma, predstavljena su sva naša izdanja i bila dostupna čitaocima po sajamskim cijenama.

U ovoj godini priređeno je više izložbi obuhvaćenih programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara:

- "Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarnih svečanosti 1910 godine"
- „Žene i Veliki rat“ izložena je u palati UNESCO-a u Parizu
- "Izrazi divljenja kroz pisma i čestitke kralju Nikoli 1910. godine"
- "Carinarnice II reda Bar- dokumentacija za dvovlasne prolaznice 1928"

Izložbe su medijski praćene od strane televizijskih i radio stanica, kao i internet portala.

Organizovanje manifestacije pod nazivom „**Nedelja arhiva**“ realizovano je u periodu od 13.05.2019 do 17.05.2019. godine. U okviru projekta organizovano je preko 50 aktivnosti, među kojima su: izložbe dokumenata; razna predavanja; posjete Arhivima od strane polaznika predškolskog uzrasta, učenika i studenata; posjete školama; održavanje časova istorije; distribuiranje propagandnih materijala; postavljanje informativnih plakata; gostovanje na radiju. Gradovi u kojima je obilježena Nedelja arhiva su: Andrijevića, Cetinje, Pljevlja, Kolašin, Berane, Podgorica, Bar, Budva, Danilovgrad, Nikšić, Bijelo Polje, Kotor, Ulcinj, Herceg-Novi. Manifestaciju je propratilo nekoliko medijskih kuća: RTV CG, RTV Pljevlja, RTV Budva, TV Nikšić, TV Teuta, Radio Rožaje, Radio Bar, RTV Ulcinj, Radio Elita; Pljevaljske novine, dnevni list Vijesti, dnevni list Dan.

Dana 09.VI 2019.godine u organizaciji DACG Cetinje, u prostorijama gradske čitaonice "Njegoš" organizovana je manifestacija obilježavanja "**Međunarodnog dana arhiva**". Cilj obilježavanja jeste prezentacija istorijskog naslijeđa, popularizacija arhivske djelatnosti i arhivske službe u CG, te razvijanje svijesti o značaju pisanog kulturno – istorijskog naslijeđa. Međunarodni dan arhiva obilježava se u svim svjetskim arhivima.

Radi bolje prezentacije rada Državnog arhiva Crne Gore poboljšan je web dizajn i povećan broj opcija web sajta DACG. U 2019. godini izmijenjena je baza sajta državnog arhiva čime je

omogućena dinamička internet prezentacija koja omogućava lako i brzo ažuriranje podataka i jednostavniju prezentaciju.

Shodno dopisu Ministarstva javne uprave u 2019. godini izvršene su izmjene i dopune Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u cilju optimizacije i racionalizacije radnih mjesta u javnoj upravi i što efikasnije i svrsishodnije popune radnih mjesta, kako bi u što većem obimu i kvalitetnije zaposleni ostvarili planirane zadatke. Novim Pravilnikom o sistematizaciji radnih mjesta ukinuto je 18 radnih mjesta tako da je broj sistematizovanih radnih mjesta umjesto dosadašnjih 178 sada 160. Do primjene sistematizacije je došlo juna 2019.godine, nakon sprovedene procedure kod nadležnih organa i dobijanja saglasnosti na istu.

U toku godine pripremljeno je više dokumenata: Program rada, Izvještaj o radu, Zahtjev za budžet, projekti koji su kandidovani za sufinansiranje iz Programa zaštite kulturnih dobara, redovni izvještaji o realizaciji kapitalne izgradnje i drugim aktivnostima. Planirano je i uspješno realizovano niz mjera u cilju štednje i smanjena materijalnih troškova, što već daje pozitivne rezultate.

Ostvarena je uspješna saradnja na unutrašnjem i međunarodnom planu.

- U zemlji je ostvarena saradnja sa:

Ministarstvom kulture, Nacionalnom bibliotekom, Centrom za konzervaciju i arheologiju CG, Upravom za kulturna dobra CG, Narodnim muzejom, velikim brojem škola i fakulteta, centrima za kulturu, lokalnim muzejima i bibliotekama, opštinama i dr. Pored toga u proteklom periodu saradivalo se i sa Maticom crnogorskom, Centrom za kulturu Nikšić, Fondom za obeštećenje Crne Gore i fakultetskim jedinicama Univerziteta Crne Gore.

- Na međunarodnom planu tokom 2019.godine:

Organizovane su radne posjete i sastanci sa predstavnicima arhiva i arhivskih udruženja u regionu, ali i šire. Zaposleni Arhiva su aktivno radili na prezentaciji pisane kulturne baštine Crne Gore, putem organizovanja izložbi, objavljivanja naučnih radova u međunarodnim arhivskim časopisima, te prezentovanja djelatnosti Državnog arhiva.

Kao plod višemjesečne saradnje sa Forumom slovenskih kultura, organizovana je zajednička izložba pod nazivom "Žene u Velikom ratu", koja je u aprilu mjesecu otvorena u predstavništvu UNESCO-a u Parizu, povodom obilježavanja stogodišnjice Prvog svjetskog rata. Za ovu izložbu izrađen je katalog, koji svjedoči o dostignućima žena u tom vremenu. Nakon otvaranja izložbe, organizovan je sastanak, na kojem je postignut dogovor da izložba bude prikazana u zemljama, čiji su arhivi doprinijeli njenoj realizaciji. Između ostalog, dogovoreno je da rad na izradi „Vodiča kroz arhivsku građu“ koji se odnosi na Prvi svjetski rat, bude nastavljen u narednom periodu.

Učestvovanjem na regionalnim i međunarodnim arhivskim savjetovanjima i naučno-informativnim skupovima, putem prezentovanja arhivske građe i djelatnosti Državnog arhiva, ostvaren je cilj održavanja arhivske mreže i napravljen iskorak u produbljivanju saradnje sa određenim arhivima.

U tom smislu, predstavnici Državnog arhiva su u junu mjesecu učestvovali na naučnom skupu u Laktašima, organizovanom od strane Arhivskog udruženja Bosne i Hercegovine, gdje su svoje

radove prezentovali na temama skupa: „Arhivi i obrazovanje“, „Arhivska građa BiH van BiH“, „Arhivi u eri dezinformacija“. Radovi će u toku 2020. godine biti objavljeni u prvom stručnom arhivističkom časopisu na prostorima Bosne i Hercegovine, pod nazivom „Glasnik“.

Predstavnici Državnog arhiva učestvovali su na konferenciji „5. dani ICARUS-a u Hrvatskoj i 23. ICARUS godišnja konferencija“, čiji su tematski prioriteti bili diskusija o tome kako karakteristike digitalnog doba utiču na sve veće umrežavanje i interakciju među arhivima, te promjene u metodi rada i rukovanju sa istorijskom dokumentacijom. Takođe, u saradnji sa ICARUS-om, pokrenuta je i inicijativa izrade statističkog izvještaja koji obuhvata sve informacije o arhivima, članovima Konzorcijuma. Ovi podaci poslužiće kao polazna tačka za pronalaženje iskustvenih partnera za saradnju u cilju razvoja funkcija arhiva, digitalizacije, arhivske pedagogije i pružanja elektronskih usluga.

Predstavnici Arhiva učestvovali su i na XXVI Međunarodnoj naučnoj i praktičnoj konferenciji i 10. Konferenciji slovenskih arhiva, organizovanim od strane VNIIDAD (Sve-ruski naučni i istraživački institut za upravljanje arhivskim zapisima), u Moskvi. Za potrebe 10. Konferencije slovenskih arhiva, prezentovana su dva rada koja će biti objavljena u publikaciji u izdavaštvu VNIIDAD-a.

Ostvarena je saradnja sa Institutom za Pomoćne istorijske nauke i arhivske studije pri Univerzitetu Karl u Pragu, gdje su trideset dva zaposlena i studenta posjetili Državni arhiv i bili zainteresovani za istorijska dokumenta iz 19. vijeka i aktivnosti Čeha, koji su posjećivali i saradivali sa vlastima u tom periodu.

Početak godine ostvaren je kontakt i izvršena posjeta Državnom arhivu Republike Poljske. Ustanovljeno je da se dio arhivske građe koji se odnosi na Crnu Goru, nalazi u Arhivu Poljske. Tokom godine vođeni su razgovori i planirano je preuzimanje te građe.

Troje zaposlenih Državnog arhiva, pohađalo je Jesenju školu arhivistike u organizaciji IIAS (Međunarodnog instituta za arhivske nauke Trst i Maribor), koja je ove godine održana u Koprju, Slovenija. Takođe, u okviru organizacije IIAS, zaposleni su prisustvovali i 29. konferenciji „Međunarodni dani arhiva“.

U okviru projekta izrade veb platforme Atlanti+ (Međunarodni naučni časopis moderne arhivske teorije i prakse), Državni arhiv je pozvan da pristupi projektu kao član uredništva. Planirano je da zaposleni Državnog arhiva budu članovi međunarodne redakcije/naučnog odbora. Projekat se vodi pod mentorstvom prof. dr. Peter Pavel Klasinca sa Univerziteta za međunarodne studije arhivistike u Mariboru.

Državni arhiv se uključio u projekat „Mostovi na krivoj Drini“, u organizaciji Arhiva Republike Srpske i Istorijskog arhiva Užice. Ovim projektom biće izrađen katalog i pripremljena izložba dokumenata arhivske građe, što kao rezultat ima povećanje svijesti o bogatstvu istorijske i

prirodne kulturne baštine. Projektom će biti obuhvaćeno istraživanje arhivske građe u velikom broju arhiva, biblioteka, univerziteta i muzeja.

Državni arhiv se obratio Nacionalnom arhivu Mađarske radi uspostavljanja saradnje na zajedničkom projektu istraživanja dokumenata Vatikanskog arhiva. Takođe je ostvaren kontakt sa Nacionalnim arhivom Republike Češke, u cilju pronalaska i vršenja istraživanja o arhivskoj građi koja se odnosi na Crnu Goru, a nalazi se u arhivima Češke.

Državni arhiv inicirao je i zaključivanje Ugovora o saradnji sa direktoratom Državnih arhiva Turske, koji bi iznad svega imao za cilj mogućnost istraživanja arhivske građe koja se nalazi u arhivima Turske, organizovanje simpozijuma, međusobne edukativne posjete zaposlenih.

Državni arhiv je i u ovoj godini ostvario dobru saradnju sa medijima: TV Crne Gore, Radio Crne Gore, TV Nikšić, Pobjeda, Dan, Vijesti, lokalne radio i televizijske stanice i dr.

Aktivnosti na realizaciji redovnih obaveza i zadataka iz arhivske djelatnosti koje se odnose na kontrolu, zaštitu, preuzimanje, smještaj, sređivanje, obradu i korišćenje arhivske građe od značaja za državu i jedinice lokalne samouprave, organizovane su i odvijale se u organizacionim jedinicama Državnog arhiva.

- U toku 2019 godine u dva sektora DACG arhivistički je sređeno 2098 kutija, odnosno 206,5 d/m arhivske građe i 2040 fondovskih knjiga.
- U toku 2019. godine sačinjena su naučno obavještajna sredstva:
  - analitički inventar 14 arhivskih kutija/predmeta
  - sumarni inventar 487 arhivskih kutija/predmeta
  - imenski registar 406 arhivskih kutija/predmeta; 2122 regesta i 1379 unutrašnjih lista
- Iz domena Arhivskog odsjeka za sređivanje arhivske građe van arhiva posjećeno je 590 registratura i sačinjeno je 458 zapisnika
- U toku 2019 preuzeto je od 32 stvaraoca/držaoaca 215,5 d/m arhivske građe i 186 fondovskih knjiga i 196 tonskih zapisa
- U toku 2019. godine data je saglasnost na 163 liste kategorija za registratorske građe, dok je dopuna lista kategorija urađeno u 7 registratura.
- Državni arhiv CG u toku 2019 god. posjetilo je 3091 korisnika i 3802 istraživača.
- Za potrebe korisnika sačinjeno je 61825 kopija a ovjereno je 8849 kopija
- Pristiglo je 3802 zahtjeva korisnika.
- Izvršena je konzervacija i restauracija dokumenata različite fondovske pripadnosti, konzervirano je i restaurirano 9650 listova.
- Pripremljeno za mikrofilmovanje 45 fascikli. Izvršena je kontrola 206 mikrofilmskih rolni tj. 123,600 snimaka; Urađen je kratak opis 98 mikrofilmskih rolni.

1. Zakonom o budžetu za 2019. godinu Državnom arhivu je opredijeljeno 2.021.223,64 eura od čega je realizovano 2.027.672,00€. (preusmjeravana su sredstva od Min.kulture zato je više realizovano nego odobreno)

2. Sopsveni prihodi na kraju 2019. godine iznose 46.954,84 eura

3. Na osnovu aneksa ugovora iz Programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara za 2018.g. u 2019.godini preusmjerena su nam sredstva od strane Ministarstva kulture na sledeći način:

- Konzervacija fonda PUMA 1687-1797g.g iznos od 4.000,00€ uplaćeno je Centru za konzervaciju i arheologiju CG
- Tehničko-tehnološko osavremenjavanje naučno-informativnih sredstava u IA Kotor, iznos od 2.000,00eura, nije realizovan
- Sanacija eksterijera objekta Državnog arhiva-arhivski odsjek Kotor , iznos 25.000,00eura, od čega je Centru za konzervaciju i arheologiju uplaćeno za Izradu konzervatorskog projekta uplaćeno 11.418,00€ a ostalo sa našim sredstvima upotrijebljeno za nabavku škurih.
- Konzervacija i restauracija oštećenih dokumenata fonda Vojnička škola .....iznos 4.000,00€
- Konzervacija ličnog fonda Anastas Bocarić 1864-1944 ....iznos 3.000,00eura

Iz Programa zaštite za 2019. godinu opredijeljena su nam ugovorom sredstva u iznosu od 2.000,00€ za nastavak konzervacije fonda PUMA 1687-1797g. - ugovor nije realizovan.

REZIME:

Aktivnosti Državnog arhiva Crne Gore (u daljem tekstu: DACG), koji je samostalni organ državne uprave, osnovan za vršenje arhivske djelatnosti na području Crne Gore, u 2019. godini, bile su usmjerene u pravcu: poboljšanja uslova i kvaliteta rada, realizacije redovnih zadataka i obaveza iz arhivske i izdavačke djelatnosti, saradnje sa državnim organima i drugim subjektima, saradnje sa Međunarodnim arhivskim savjetom i državnim arhivima i dr.

Izdavačka djelatnost - DACG je, pored godišnje publikacije Arhivskih zapisa I i II, objavio 1 publikaciju autora Srđana Pejovića – Monografija Državnog arhiva Crne Gore (65 godina rada)

Prezentacija arhivske građe – U ovoj godini priređeno je više izložbi obuhvaćenih programom zaštite i očuvanja kulturnih dobara:

- " Zvanične čestitke Nikoli I povodom jubilarnih svečanosti 1910 godine"
- „Žene i Veliki rat“ izložena je u palati UNESCO-a u Parizu
- "Izrazi divljenja kroz pisma i čestitke kralju Nikoli 1910. godine"
- "Carinarnice II reda Bar- dokumentacija za dvovlasne prolaznice 1928"

Izložbe su medijski propraćene od strane televizijskih i radio stanica, kao i internet portala.

Organizovanje manifestacije pod nazivom „**Nedelja arhiva**“ realizovano je u periodu od 13.05.2019 do 17.05.2019. godine. U okviru projekta organizovano je preko 50 aktivnosti, među kojima su: izložbe dokumenata; razna predavanja; posjete Arhivima od strane polaznika predškolskog uzrasta, učenika i studenata; posjete školama; održavanje časova istorije; distribuiranje propagandnih materijala; postavljanje informativnih plakata; gostovanje na radiju. Gradovi u kojima je obilježena Nedelja arhiva su: Andrijevića, Cetinje, Pljevlja, Kolašin, Berane, Podgorica, Bar, Budva, Danilovgrad, Nikšić, Bijelo Polje, Kotor, Ulcinj, Herceg-Novi. Manifestaciju je pratilo nekoliko medijskih kuća: RTV CG, RTV Pljevlja, RTV Budva, TV

Nikšić, TV Teuta, Radio Rožaje, Radio Bar, RTV Ulcinj, Radio Elita; Pljevaljske novine, dnevni list Vijesti, dnevni list Dan.

Dana 09.VI 2019.godine u organizaciji DACG Cetinje, u prostorijama gradske čitaonice Njegoš organizovana je manifestacija obilježavanja **“Međunarodnog dana arhiva”**. Cilj obilježavanja jeste prezentacija istorijskog naslijeđa, popularizacija arhivske djelatnosti i arhivske službe u CG, te razvijanje svijesti o značaju pisanog kulturno – istorijskog naslijeđa. Međunarodni dan arhiva obilježava se u svim svjetskim arhivima.

Ostvarena je uspješna saradnja na unutrašnjem i međunarodnom planu.

- U zemlji je ostvarena saradnja sa:

Ministarstvom kulture, Nacionalnom bibliotekom, Centrom za konzervaciju i arheologiju CG, Upravom za kulturna dobra CG, Narodnim muzejom, velikim brojem škola i fakulteta, centrima za kulturu, lokalnim muzejima i bibliotekama, opštinama i dr. Pored toga u proteklom periodu saradivalo se i sa Maticom crnogorskom, Centrom za kulturu Nikšić, Fondom za obeštećenje Crne Gore i fakultetskim jedinicama Univerziteta Crne Gore.

- Na međunarodnom planu tokom 2019.godine:

organizovane su radne posjete i sastanci sa predstavnicima arhiva i arhivskih udruženja u regionu, ali i šire. Zaposleni Arhiva su aktivno radili na prezentaciji pisane kulturne baštine Crne Gore, putem organizovanja izložbi, objavljivanja naučnih radova u međunarodnim arhivskim časopisima, te prezentovanja djelatnosti Državnog arhiva.

Kao plod višemjesečne saradnje sa Forumom slovenskih kultura, organizovana je zajednička izložba pod nazivom **“Žene u Velikom ratu”**, koja je u aprilu mjesecu otvorena u predstavništvu UNESCO-a u Parizu, povodom obilježavanja stogodišnjice Prvog svjetskog rata. Za ovu izložbu izrađen je katalog, koji svjedoči o dostignućima žena u tom vremenu. Nakon otvaranja izložbe, organizovan je sastanak, na kojem je postignut dogovor da izložba bude prikazana u zemljama, čiji su arhivi doprinijeli njenoj realizaciji. Između ostalog, dogovoreno je da rad na izradi „Vodiča kroz arhivsku građu“ koji se odnosi na Prvi svjetski rat, bude nastavljen u narednom periodu.

Učestvovanjem na regionalnim i međunarodnim arhivskim savjetovanjima i naučno-informativnim skupovima, putem prezentovanja arhivske građe i djelatnosti Državnog arhiva, ostvaren je cilj održavanja arhivske mreže i napravljen iskorak u produbljivanju saradnje sa određenim arhivima.

U tom smislu, predstavnici Državnog arhiva su u junu mjesecu učestvovali na naučnom skupu u Laktašima, organizovanom od strane Arhivskog udruženja Bosne i Hercegovine, gdje su svoje radove prezentovali na temama skupa: „Arhivi i obrazovanje“, „Arhivska građa BiH van BiH“, „Arhivi u eri dezinformacija“. Radovi će u toku 2020. godine biti objavljeni u prvom stručnom arhivističkom časopisu na prostorima Bosne i Hercegovine, pod nazivom „Glasnik“.

Predstavnici Državnog arhiva učestvovali su na konferenciji „5. dani ICARUS-a u Hrvatskoj i 23. ICARUS godišnja konferencija“, čiji su tematski prioriteti bili diskusija o tome kako karakteristike digitalnog doba utiču na sve veće umrežavanje i interakciju među arhivima, te promjene u metodi rada i rukovanju sa istorijskom dokumentacijom. Takođe, u saradnji sa ICARUS-om, pokrenuta je i inicijativa izrade statističkog izvještaja koji obuhvata sve informacije o arhivima, članovima Konzorcijuma. Ovi podaci poslužiće kao polazna tačka za pronalaženje iskustvenih partnera za saradnju u cilju razvoja funkcija arhiva, digitalizacije, arhivske pedagogije i pružanja elektronskih usluga.

Predstavnici Arhiva učestvovali su i na XXVI Međunarodnoj naučnoj i praktičnoj konferenciji i 10. Konferenciji slovenskih arhiva, organizovanim od strane VNIIDAD (Sve-ruski naučni i istraživački institut za upravljanje arhivskim zapisima), u Moskvi. Za potrebe 10. Konferencije slovenskih arhiva, prezentovana su dva rada koja će biti objavljena u publikaciji u izdavaštvu VNIIDAD-a.

Ostvarena je saradnja sa Institutom za Pomoćne istorijske nauke i arhivske studije pri Univerzitetu Karl u Pragu, gdje su trideset dva zaposlena i studenta posjetili Državni arhiv i bili zainteresovani za istorijska dokumenta iz 19. vijeka i aktivnosti Čeha, koji su posjećivali i saradivali sa vlastima u tom periodu.

Početkom godine ostvaren je kontakt i izvršena posjeta Državnom arhivu Republike Poljske. Ustanovljeno je da se dio arhivske građe koji se odnosi na Crnu Goru, nalazi u Arhivu Poljske. Tokom godine vođeni su razgovori i planirano je preuzimanje te građe.

Troje zaposlenih Državnog arhiva, pohađalo je Jesenju školu arhivistike u organizaciji IIAS (Međunarodnog instituta za arhivske nauke Trst i Maribor), koja je ove godine održana u Kopru, Slovenija. Takođe, u okviru organizacije IIAS, zaposleni su prisustvovali i 29. konferenciji „Međunarodni dani arhiva“.

U okviru projekta izrade veb platforme Atlanti+ (Međunarodni naučni časopis moderne arhivske teorije i prakse), Državni arhiv je pozvan da pristupi projektu kao član uredništva. Planirano je da zaposleni Državnog arhiva budu članovi međunarodne redakcije/naučnog odbora. Projekat se vodi pod mentorstvom prof. dr. Peter Pavel Klasinca sa Univerziteta za međunarodne studije arhivistike u Mariboru.

Državni arhiv se uključio u projekat „Mostovi na krivoj Drini“, u organizaciji Arhiva Republike Srpske i Istorijskog arhiva Užice. Ovim projektom biće izrađen katalog i pripremljena izložba dokumenata arhivske građe, što kao rezultat ima povećanje svijesti o bogatstvu istorijske i prirodne kulturne baštine. Projektom će biti obuhvaćeno istraživanje arhivske građe u velikom broju arhiva, biblioteka, univerziteta i muzeja.

Državni arhiv se obratio Nacionalnom arhivu Mađarske radi uspostavljanja saradnje na zajedničkom projektu istraživanja dokumenata Vatikanskog arhiva. Takođe je ostvaren kontakt

sa Nacionalnim arhivom Republike Češke, u cilju pronalaska i vršenja istraživanja o arhivskoj građi koja se odnosi na Crnu Goru, a nalazi se u arhivima Češke.

Državni arhiv inicirao je i zaključivanje Ugovora o saradnji sa direktoratom Državnih arhiva Turske, koji bi iznad svega imao za cilj mogućnost istraživanja arhivske građe koja se nalazi u arhivima Turske, organizovanje simpozijuma, međusobne edukativne posjete zaposlenih.

Kadrovski kapaciteti – DACG je u početku 2019.godine imao imao 153 zaposlena lica. Po sili zakona radni odnos je raskinut sa 3 službenika a usled smrti DACG je napustilo 2 službenika što je 26 manje u odnosu na broj predviđen Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Zbog specifičnosti djelatnosti, DACG u kontinuitetu organizuje stručno osposobljavanje zaposlenih, te su u 2019. godini tri službenika pohađala školu u Trstu u organizaciji Međunarodnog instituta za arhivske nauke Trst i Maribor, a pod pokroviteljstvom Centralnoevropske inicijative (CEI). Tema rada je bila "Pitanja arhivske nauke i uticaj društvenih promjena na arhivsku teoriju i praksu".

Prostorni kapaciteti - DACG vrši djelatnost na teritoriji države, te ima organizacione jedinice u gotovo svim opštinama, sa površinom poslovnog prostora cca 6.052m². Od toga je 3.698m² prostor za smještaj arhivske građe, 1.415m² kancelarijski prostor, a preostalih 939m² se odnosi na konzervatorsku radionicu, čitaonice, izložbeni prostor i ostalo. U vlasništvu DACG, tj. države je 4.140m² ili 68% od ukupnog prostora koji koristi navedeni organ državne uprave.

U cilju sanacije eksterijera objekta državnog arhiva – Na zgradi Arhivskog odsjeka Kotor a na osnovu konzervatorskog projekta izvršeni su radovi na zamjenu dotrajalih škuri, shodno raspoloživim sredstvima za 2019.godinu. U skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima preostali sanacioni radovi će se obavljati fazno.

U 2019. godini, za potrebe *Odjeljenja za tehničku zaštitu arhivske građe* nabavljena su hemijska sredstva neophodna za sprovođenje mjera na oštećenim dokumentima kao i materijal za konzervatorske radove – japanski papir. Izvršena je nabavka arhivskih polica u zgradi DACG Cetinje. Nabavljeno je više računara. Izvršena je nabavka određene količine kancelarijskog namještaja. Po ustaljenoj praksi i ove godine je izvršena nabavka veće količine arhivskih kutija. Po uredbi o objedinjenim javnim nabavkama u toku 2019 od strane Uprave za imovinu nijesu realizovane javne nabavke usluga fiksne i mobilne telefonije i usluga osiguranja pokretne i nepokretne imovine DACG. Nakon dvije godine realizovana je nabavka kancelarijskog materijala.

D I R E K T O R,

Tomanović Saša, dipl.pravnik